

ПРОФЕСІЙНА МЕДІАОСВІТА – ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті розглядаються проблеми формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти. Автор аналізує принципи та функції медіаосвіти як основні компоненти професійної медіаосвіти майбутнього вчителя іноземної мови.

Ключові слова: медіаосвіта, принципи та функції професійної медіаосвіти, формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови.

Медіаосвіта проголошена ЮНЕСКО одним із пріоритетних напрямів у педагогіці XXI століття [7;6]. Цей напрям освіти нині став предметом уваги не лише педагогів, а й фахівців сфери філософії освіти, журналістики, засобів масової інформації, оскільки розглядається в сучасному світі як процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здатностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінювання медіатекстів, навчання різних форм самовираження за допомогою медіатехніки. Медіаграмотність допомагає людині активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету, допомагає їй краще зрозуміти мову засобів соціальної комунікації.

Проблеми медіаосвіти стали предметом дослідження фахівців різних спеціальностей. Філософське осмислення медіаосвітньої діяльності, її змісту, сутності, цілей, завдань та проблем обґрунтовано у працях В. А. Возчикова, Г. В. Михалєвої, В. В. Савчука; питання медіапсихології розглядаються у дослідженнях С. М. Єніколопова, Є. Є. Проніної, П. Винтерхофф-Шпурка та ін. У педагогічній літературі значна увага приділяється питанням теорії і практики

медіаосвіти, зокрема досліджуються: історія медіаосвіти в різних країнах (Г. О. Головченко, А. О. Новикова, І. М. Чемерис, Л. Мастерман та ін.); концепції, моделі та методи медіаосвіти (І. В. Жилавська, Г. В. Онкович, С. Н. Пензін, О. В. Федоров, О. В. Шариков, Д. Бекінгем, Л. Мастерман, Е. Харт та ін.), медіаосвіта у професійній підготовці майбутніх педагогів (Ю. М. Казаков, О. Я. Шипнягова, Н. О. Шубенко та ін.).

Узагальнення підходів до вивчення медіаосвіти та контент-аналіз, за допомогою якого ми обґрунтували категорійні ознаки, дозволив визначити *медіаосвіту як інноваційний напрям у педагогічній науці та практиці, який спрямований на підготовку вчителя нового покоління до роботи в сучасних інформаційних умовах, оволодіння ним уміннями спілкування, повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу, оцінки медіаінформації, що забезпечує творче професійне самовираження.*

Беручи до уваги знання всіх детальних характеристик та принципів медіаосвіти [2], розглянемо їх у контексті підготовки майбутнього вчителя іноземної мови (ІМ).

Принцип особистісного підходу. Медіаосвіта базується на актуальних медіапотребах споживачів інформації з урахуванням їхніх вікових, індивідуальних та соціально-психологічних особливостей, наявних медіавподобань і рівня сформованості медіакультури особистості та її найближчого соціального оточення [2]. В професійній підготовці майбутнього вчителя ІМ це базова ціннісна орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожним учнем в колективі. Суть особистісного підходу в тому, що кожен студент, це студент-особистість зі своїм світом почуттів і переживань, рівнем обізнаності у медіапросторі та досвідом їх використання.

Принцип перманентного оновлення змісту. Зміст медіаосвіти постійно оновлюється відповідно до розвитку технологій, змін у системі мас-медіа, стану медіакультури суспільства та окремих його верств. Використовуються актуальні інформаційні прецеденти, поточні новини, сучасні комплексні медіафеномени, популярні в молодіжному середовищі. Особливо швидко інновації в медіаосвіті надходять до студентів факультету іноземних мов, які володіють іноземною

мовою та одні з перших можуть ознайомлюватись з новими медіа-продуктами. Для майбутнього вчителя ІМ важливо бути у курсі усіх новинок медіаосвіти до того як вони надійдуть до учнів, аби правильно їх оцінити та рекомендувати або не рекомендувати їм для знайомства або подальшого використання. При здійсненні медіаосвіти забезпечується баланс між актуальною сьогоденністю та історичними надбаннями.

Принцип орієнтації на розвиток ІКТ. Медіаосвіта спирається на передові досягнення в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, використовує їх для організації роботи медіапедагогів, формування спільних інформаційних ресурсів, полегшення комунікації та координації в середовищі взаємодії учасників медіаосвітнього руху. Стрімкий прогрес цих технологій відкриває нові перспективи досягнення більш високих рівнів розвитку. Саме майбутні вчителі ІМ є майбутнім трудовим ресурсом і провідними творцями ІКТ та тими, хто найшвидше опановує ІКТ. Тому вони мусять отримати всі можливості для навчання, творення, внесення свого вкладу та рішень у використанні ІКТ як допоміжного навчального ресурсу.

Принцип пошанування національних традицій. Медіаосвіта базується на культурних традиціях народу, враховує національну та етнолінгвістичну специфіку медіапотреб її суб'єктів, забезпечуючи паритетність їхньої взаємодії і конструктивність діалогу. В Україні створено чимало талановитих медіапродуктів, які мають велику практичну, навчальну та виховну цінність. Наприклад, авторські навчальні відеофільми (ігрові, документальні, науково-популярні, анімаційні), телесюжети, телепередачі, тематичні віртуальні музеї, лабораторії, колекції анімаційних моделей, демонстраційних матеріалів та ін.

Принцип пріоритету морально-етичних цінностей. Медіаосвіта спрямована на захист суспільної моралі і людської гідності, протистоїть жорстокості і різним формам насильства, сприяє утвердженню загальнолюдських цінностей, зокрема ціннісному ставленню особи до людей, суспільства, природи, мистецтва, праці та самої себе [4]. При використанні будь-якого відеоматеріалу під час професійної підготовки крім практичної задачі,

виховна і організаційна значущість використання фільмів, відіграє також первинну роль.

Принцип естетичної спонукальності. Медіаосвіта широко використовує кращі досягнення різних форм сучасного мистецтва та естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва, музики, художньої літератури, кіно, фольклорних практик, розвивається з урахуванням потенціалу існуючих у суспільстві загалом і на місцевому рівні інституцій та окремих проектів мистецького профілю. Митці своїми творами намагаються прикрасити та збагатити світ людини, її життєдіяльність, сповідуючи принцип єдності краси і доцільності, і як результат все це стає образною основою життя, формує естетичні погляди людини, активно впливає на її емоції, думки й почуття. Тому відображені медіаосвітні принципи слід використовувати як засоби естетичного виховання учнів ЗНЗ.

Принцип продуктивної мотивації. У межах медіаосвіти поєднуються акценти на творче сприймання медіа і розвиток здатності того, хто навчається, створювати власну медіапродукцію. Виробництво майбутнім вчителем в медіаосвітньому процесі медіапродукту освітньої цінності з метою його подальшого використання в своїй професійній діяльності сприяє формуванню їх продуктивної мотивації [4; 5].

Крім принципів медіаосвіти, виділимо функції, застосування яких у практиці професійної підготовки майбутнього вчителя ІМ є найбільш ефективними у відповідності з предметом „іноземна мова”, а саме: **інформаційно-комунікативну, навчально-керівну, адаптаційну, особистісно-розвивальну та соціокультурну.**

Інформаційно-комунікативна функція професійної медіаосвіти передбачає вміння обробляти, узагальнювати, ілюструвати, порівнювати отриману інформацію та коментувати наукові факти. Саме вчителю ІМ, який має доступ до іноземних медіаосвітніх джерел та використовує різні форми та засоби обміну і *передачі інформації*, допомагає своїм учням збагачувати свій медіа освітній досвід та накопичувати медіаосвітні знання.

Навчально-керівна функція передбачає уміння майбутнього вчителя ІМ здобувати, сприймати, аналізувати та інтерпретувати отриману медіаінформацію та уміння коректувати власні погляди. Вона спрямована на засвоєння знань про теорії і закони, прийоми сприйняття й аналізу медіатекстів, тобто, вчитель ІМ повинен знати на яких психологічних характеристиках повинна будуватися медіаінформація, яка сприймається зоровим або слуховим каналами, щоб уникнути властивих помилок своїх потенційних учнів у сприйнятті такої інформації. Таким чином, вчитель ІМ створює найкращі умови для оволодіння медіаінформації.

Адаптаційна функція дає можливість майбутньому вчителю ІМ, який включається в процес функціонування і розвитку, прилаштовуватись до існуючих в суспільстві оцінок і форм поведінки. Це означає, що майбутній вчитель ІМ здатний застосовувати набуті на практичних заняттях знання в інших ситуаціях, наприклад, використовувати один і той же медіатекст у різних педагогічних ситуаціях або навпаки – зменшений медіатекст на різних ступенях навчання, в класах з різним рівнями підготовки тощо.

Особистісно-розвивальна функція полягає у розвитку особистісних якостей майбутніх учителів ІМ, стимулюванням їх внутрішньої мотивації до засвоєння медіатехнологій навчально-пізнавальною активністю у складанні власної медіатехнології щодо його використання. Ця функція спрямована на розвиток мотиваційних (компенсаторних, терапевтичних, рекреативних та ін.), вольових та інших властивостей і якостей особистості, досвіду творчого контакту з медіа [3, с. 361].

Соціокультурна функція полягає у здатності майбутнього вчителя ІМ сприяти розвитку соціокультурної компетентності своїх потенційних учнів, виступати засобом закріплення і передачі знань з іншої культури, засвоєння системи цінностей, естетичних норм, ритуалів, прийнятих у носіїв мови. Правильно відібраний соціокультурний медіаматеріал дозволить майбутньому вчителю успішно формувати соціокультурну компетентність своїх умінь.

Проаналізовані нами функції і принципи медіаосвітньої професійної підготовки майбутнього вчителі ІМ сприяють формуванню: - *медіаімунітету*

вчителя, який робить його здатним протистояти агресивному медіасередовищу, забезпечує психологічне благополуччя при споживанні медіапродукції, що передбачає медіаобізнаність, уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне „сміття”, захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів; - **рефлексії і критичного мислення** як психологічних механізмів медіаграмотності, які забезпечують свідоме споживання медіапродукції на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіапотреб, адекватного та різнобічного оцінювання змісту і форми інформації, її повноцінного і критичного тлумачення з урахуванням особливостей сприймання мови різних медіа; - **здатності до медіатворчості** для компетентного і здорового самовираження особистості та реалізації її життєвих завдань, покращення якості міжособової комунікації і приязності соціального середовища, мережі стосунків і якості життя в значущих для особистості спільнотах; - **спеціалізованих аспектів медіакультури**: візуальної медіакультури (сприймання кіно, телебачення), музичної медіакультури, розвинених естетичних смаків щодо форм мистецтва, опосередкованих мас-медіа, та сучасних напрямів медіаарту тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурім О. В. Медіаосвіта як важливий компонент соціально-педагогічної профілактики деструктивного впливу ЗМІ на особистість [Електронний ресурс] / О. В. Бурім. – Режим доступу до тексту: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2011
2. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні. – Режим доступу до тексту : http://ispp.org.ua/news_44.htm
3. Онкович Г. В. Технології медіаосвіти // Вища освіта України, 2007. № 3. Додаток 3 (т.5). Тематичний випуск „Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: моніторинг якості освіти”. – С. 357-363.
4. Фатеев В. Н. Медиаобразовательные принципы профессиональной подготовки (на примере вузовского обучения менеджеров) [Электронный

ресурс] / В. Н. Фатеев // Науч. журн. „Знак”. – 2011. – № 1 (7). – Режим доступа до тексту : http://mediaznak.ucoz.ru/arhiv/2011_1_7.pdf.

5. Федоров А. В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза : монография / А. В. Федоров. – М. : Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО „Информация для всех”, 2007. – 616 с.
6. Media Education. – Paris: UNESCO, 1984. – 211 p.
7. *UNESCO Youth Media Education Survey (2001) Where Are We Going and How Can We Get There?* – Режим доступа до тексту : http://www.mediaogram.ru/netcat_files/106/104/h_46bbc3c92e11d55f55f90fff201c6596 від 11.04.2013.

В статье рассматриваются проблемы формирования профессиональной компетентности будущего учителя иностранного языка средствами медиаобразования. Автор рассматриваются принципы и функции медиаобразования как основные компоненты профессионального медиаобразования будущего учителя иностранного языка.

Ключевые слова: медиаобразование, принципы и функции профессионального медиаобразования, формирования профессиональной компетентности будущего учителя иностранного языка.

The article deals with the professional competence of future foreign languages' teachers by means of mediaeducation. The author covers the principles and functions of mediaeducation as key components of professional mediaeducation of future foreign languages' teachers.

Keywords: media education, principles and functions of professional media education, future foreign language teachers' training.